

Diputació
Barcelona

CATALÀ

El Baix Llobregat
De Gaudí al Modernisme popular

ENGLISH

El Baix Llobregat
From Gaudí to the *Modernisme* of the people

El Baix Llobregat atresora un compendi de l'arquitectura modernista i els seus protagonistes, des d'Antoni Gaudí a les mostres més genuïnes de l'anomenat modernisme popular. La comarca és un cas únic, on proliferaren, simultàniament, els edificis industrials, les cases d'estiueig, l'arquitectura religiosa, les obres civils i l'aplicació a l'arquitectura més humil dels elements artístics que el definiren.

La cripta de la Colònia Güell i la màgica plàstica de Josep Maria Jujol figuren com els elements més destacats d'una ruta que inclou totes les manifestacions arquitectòniques del Modernisme.

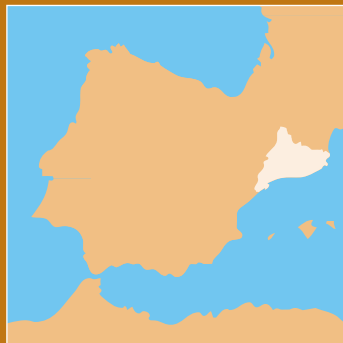
Antoni Gaudí. Vitral de la cripta / església de la Colònia Güell / Antoni Gaudí. Stained glass window of the crypt/church at the Güell Community

The Baix Llobregat region possesses a compilation of *Modernista* architecture and of its leading figures –from Antoni Gaudí to the most genuine examples of the so-called *Modernisme* of the people. The region is a unique example in which industrial buildings, summer houses, religious architecture, civil works and the use in the most modest architecture of the artistic elements that defined this style. The crypt of the Güell Community and the magic modelling of Josep Maria Jujol are the most outstanding elements in a tour in which all the architectonic examples of Modernisme are present.

Ha col·laborat en la
confecció d'aquesta ruta:
In the edition of this route
have collaborated:

Consorci de Turisme del Baix Llobregat

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Desenvolupament Econòmic
Delegació de Turisme

Travessera de les Corts, 131-159. Recinte
Maternitat. Pavelló Mestral
08028 Barcelona
Tel. 934 022 966 · Fax 934 022 968
op.turistica@diba.cat · www.diba.cat/turisme

Edició i producció Institut d'Edicions
de la Diputació de Barcelona
Primera edició Abril de 2003
Textos Antoni Sella
Disseny Jordi Ortiz-Patxi Solà
Fotografies Josep Cano i Arxiu del
Consell Comarcal del Baix Llobregat
Fotomecànica Ormograf
Impressió Gràfiques Cuscó SA
DL: B-16.236-2003

Els punts que més t'interessen del Modernisme a:

The most interesting *Modernista* sites in:

Santa Coloma de Cervelló

1. Cooperativa de consum
2. Casa del secretari
3. Teatre Fontova i Ateneu Unió
4. Escola i casa del mestre
5. Ca l'Espinal
6. Casa del metge
7. Cases dels obrers
8. Ca l'Ordal
9. Can Soler de la Torre
10. Edifici principal de la fàbrica
11. Cripta / Església

Sant Joan Despí

1. Can Negre
2. Torre de la Creu
3. Cal Passani
4. Torre Jujol
5. Torre Serra-Xaus
6. Façana de la Casa Rovira
7. Casa Joan Manadé
8. Església parroquial
9. Porta del taller del
manyà Josep Oliver

Esplugues de Llobregat

1. Fàbrica de ceràmica
Pujol i Bausis, «La Rajoleta»

Altres poblacions

Other towns

Begues

1. Casa Torres Reyató

Castelldefels

2. Casa del Comte Güell
o Can Pou Alt

Cervelló

3. Granja García
4. Rectoria i església de
Sant Esteve de Cervelló

Cornellà de Llobregat

5. Fàbrica Can Bagaria

Esparreguera

6. Antic escorxador municipal

Gavà

7. Villa Carmen, de l'American Lake
8. Cal Xic del Sant

Martorell

9. Cases d'en Parellada
10. Carretera de Piera,
12, 19, 22, 23-25 i 39

Molins de Rei

11. Carrer del Carril, 20-22 i 34-42
12. Carrer Major, 1, 21, 81 i 101
13. Casa Josep Mas Barberà
14. Casa Tarragó
15. Federació Obrera

Pallejà

16. Cal Darnius

El Papiol

17. Can Bou o Casa de Pedra

El Prat de Llobregat

18. Granja La Ricarda

Sant Andreu de la Barca

19. Can Estrada
20. Edificis d'habitatges

Sant Boi de Llobregat

21. Casa al carrer
Francesc Pi i Margall, 51
22. Can Garrofa
23. Can Massallera

Sant Esteve Sesrovires

24. Antigues Caves Canals i Nubiola
25. Casino

Sant Feliu de Llobregat

26. Casa Monmany
27. Unió Coral
28. Cases d'en Molins

Sant Just Desvern

29. Can Ginestar
30. Casa Ferris
31. Cases de Joaquim Petit

Sant Vicenç dels Horts

32. Can Dalmau
33. Casa del Comú (Ajuntament)

Viladecans

34. Ajuntament. Antiga Torre Modolell

A finals del segle XIX, el Baix Llobregat viu a cavall entre la producció agrícola i un incipient procés d'industrialització, que acabarà per transformar-la. La proximitat geogràfica amb Barcelona la convertirà en escenari d'un dels nous costums practicats per la burgesia: l'estiueig.

El Baix Llobregat afronta des d'una posició geogràfica privilegiada l'empenta modernitzadora que va protagonitzar Catalunya a les darreries de la centúria del vuit-cents; la mateixa que comportà l'esclat del Modernisme com a estil artístic lligat als impulsors de la industrialització –la burgesia– i al nou ideari que la majoria d'ells professaven: el catalanisme polític.

Aquesta posició permetrà que l'arquitectura modernista hi desplegui tot el seu ric ventall de possibilitats. En el camp industrial no trobem només la singular Colònia Güell, on actuaren Gaudí (1852-1926), Francesc Berenguer i Mestres (1866-1914) i Joan Rubió i Bellver (1871-1952), sinó també importants edificis com el de la Societat General d'Aigües de Barcelona, construït a Cornellà per Josep Amargós i Samaranch, el 1900. La dimensió religiosa de l'arquitectura modernista compta amb un edifici de primer ordre, la cripta de la Colònia Güell, obra de Gaudí.

L'arquitectura civil de caràcter públic ofereix, també, exemples notables: la Federació Obrera de Molins de Rei, que

linked to the promoters of industrialisation –the middle-classes– and to the new political ideas they had –Catalanism.

This situation allowed *Modernista* architecture to display all its rich range of possibilities. In the industrial field, we find not only the peculiar Güell Community, in which Gaudí (1852-1926), Francesc Berenguer i Mestres (1866-1914) and Joan Rubió i Bellver (1871-1952) cooperated, but also such important buildings as the General Society of Waters of Barcelona, built in Cornellà by Josep Amargós i Samaranch, in 1900. The religious scope of architecture has a prime building –the crypt of the Güell Community, a work by Gaudí.

Public civil architecture also has outstanding examples –the Workers' Federation in Molins de Rei, which was built by the architect Cèsar Martinell (1888-1973) between 1922 and 1923; the market of Sant Joan

At the end of the 19th century, the Baix Llobregat is halfway between farming and an incipient industrialisation process, which would later transform the region. The geographical closeness of Barcelona will turn it into the setting for a new habit among the middle-classes –summer holidays.

From a geographical privileged location, the Baix Llobregat region faces the modern push that Catalonia lived at the end of the 19th century. This same push brought the onset of *Modernisme* as an artistic style

l'arquitecte Cèsar Martinell (1888-1973) edificà entre 1922 i 1923; el mercat de Sant Joan Despí, del mateix autor; el Casino de Sant Andreu de la Barca, fet per Salvador Valeri (1873-1954) l'any 1924, o l'Ajuntament de Viladecans.

La construcció de cases i torres d'estiueig contribuirà a prolongar-hi la vigència cronològica del Modernisme fins poc abans de la Guerra Civil. En aquest sentit, tindrà una especial rellevància la transformació d'antigues masies en edificis destinats al descans de les famílies burgeses. Exemples de gran vàlua els trobem a Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern i Sant Joan Despí. En aquesta darrera població hi tingué una destacadíssima intervenció Josep Maria Jujol, entre 1915 i 1930.

La comarca ofereix, encara, dos testimonis de l'estil que marcà el canvi de segle a Catalunya. En molts dels municipis, hi ha edificis amb elements arquitectònics manllevats del Modernisme. D'altra banda, Esplugues de Llobregat conserva una mostra d'arqueologia industrial lligada al Modernisme i a la seva preocupació per la recuperació d'antics procediments artesans. Es tracta de la fàbrica de materials ceràmics Pujol i Bausis, dels forns de la qual en sortiren una part important de les rajoles i complements de ceràmica per a l'arquitectura que els principals artífexs del Modernisme utilitzaren profusament en les seves construccions.

Despí. In this last village, Josep Maria Jujol had a outstanding contribution between 1915 and 1930.

The region still has two proofs of the style that marked the turn of the century in Catalonia. In many of the municipalities, we can find buildings with *Modernista* architectural elements. On the other hand, Esplugues de Llobregat still keeps an example of industrial architecture linked to *Modernisme* and to its urge to recover old craft procedures –the ceramics factory Pujol i Bausis, the kilns of which produced an important part of the tiles and pottery complements that the leading figures of *Modernisme* widely used in their works.

Despí, a work by the same architect; the casino of Sant Andreu de la Barca, built by Salvador Valeri (1873-1954) in 1924, or Viladecans Town Hall.

The appearance of summer houses and villas would help *Modernisme* to go on until a short time before the Spanish Civil War. In this sense, the transformation of old farmhouses into buildings for the rest of middle-class families was very relevant. We find highly valuable examples in Esplugues de Llobregat, Sant Just Desvern and Sant Joan

Santa Coloma de Cervelló. La Colònia Güell

La Colònia Güell, situada al municipi de Santa Coloma de Cervelló, es troba associada al binomi que produirà algunes de les manifestacions més importants del Modernisme arquitectònic català: l'arquitecte **Antoni Gaudí** i l'industrial **Eusebi Güell** i **Bacigalupi**, un dels seus principals clients i mecenes.

Eusebi Güell fundà la colònia tèxtil que du el seu cognom l'any 1890, seguint la filosofia sorgida a Anglaterra i estesa per Catalunya de traslladar els centres productors de la ciutat al camp, amb el doble propòsit d'aprofitar l'energia hidràulica en origen i disposar d'una mà d'obra constant i socialment dòcil, allunyada de la conflictivitat que es produïa a les grans ciutats.

En l'esperit de Güell degué pesar més aquest darrer objectiu que qualsevol altra consideració. Una de les seves fàbriques –el Vapor Vell de Sants– havia patit conflictes importants amb els treballadors, de tal manera que, quan traslladà la producció a la colònia, pocs d'ells s'hi incorporaren. D'altra banda, a diferència de la majoria d'aquestes iniciatives, la de Güell mai no va utilitzar l'energia hidràulica, sinó que des de l'inici féu servir el vapor.

Una altra diferència que singularitza l'obra de Güell de la resta de colònies de Catalunya, i que no es pot desvincular dels seus interessos prioritaris d'aconseguir un entorn productiu en calma, és que la colònia consta de dos recintes clarament diferenciats: el complex fabril i el conjunt del que podríem anomenar el poble.

El primer que s'edificà fou la fàbrica, el 1890, sembla que sota la direcció de **Ferran Alsina Parellada** (1861-1909), col·laborador de Güell, que havia viatjat per Europa, coneixia la forma de vida dels treballadors del continent i a qui s'atribueix el plantejament ideològic que va donar lloc a la colònia.

La urbanització del conjunt va ser encarregada a l'estudi d'**Antoni Gaudí**, i hi treballaren l'arquitecte i els seus dos principals col·laboradors, **Francesc Berenguer** i **Joan Rubió**, sense que es pugui individualitzar l'autor del projecte o d'alguna de les seves parts. El resultat, però, fou que l'estil modernista es mostra en un conjunt important d'edificis, ja siguin de caràcter industrial, civil o religiós.

La colònia, inicialment, s'organitzà en una retícula de carrers, al voltant de la plaça central –que duia el nom de Joan Güell, en honor del pare del fundador–. En una segona etapa, s'edificaria el sector comprès entre la cripta i la plaça d'Anselm Clavé. El conjunt funcionava com un municipi petit, en el qual el director de la fàbrica exercia les funcions públiques. Alternant-se amb els habitatges dels obrers i les seves famílies, hi havia els edificis que acollien els serveis assistencials (dispensari i farmàcia), comercials (cooperativa), lúdics (Ateneu Unió recreativa, el teatre), religiosos (la parròquia i el centre parroquial Sant Lluís) i educatius (escola i casa del mestre). Poder disposar d'aquests serveis suposava una millora en la qualitat de vida dels treballadors, que obtenien a canvi de sotmetre's a un control estricte per part dels propietaris. A la colònia, s'hi

Santa Coloma de Cervelló. The Güell Community

The Güell Community, in the municipality of Santa Coloma de Cervelló, is linked to the pairing that produced some of the most important examples of Catalan architectonic *Modernisme* –the architect **Antoni Gaudí** and the industrialist **Eusebi Güell** i **Bacigalupi**, one of his main clients and patrons.

Eusebi Güell founded a textile community with his surname in 1890, following the philosophy born in England and spread in Catalonia of moving producer centres from the town to the country. This had the double aim of taking profit of water energy from its source and having constant and socially gentle manpower far from the disputes of big cities.

In Güell's mind this last aim had more importance than any other consideration. One of his factories –the Old Steamer of Sants– had suffered such important disputes with the workers that, when the factory was moved to the Community, few of them joined it. On the other hand, unlike most of these initiatives, Güell's never used water energy, but from the very beginning he used steam.

Another difference that distinguishes Güell's work from other communities in Catalonia, which cannot be cut off from his main interest of achieving a productive and peaceful setting, is that the Community has two clearly separated areas –the manufacturing complex and what we could call the village.

The factory was built in the first place, 1890, supposedly under the management of **Ferran Alsina Parellada** (1861-1909) –one of Güell's collaborators– who had travelled around Europe, knew the way of life of the workers in the continent and probably thought up the ideological approach that later gave birth to the Community.

The development of the complex was entrusted to **Antoni Gaudí's** atelier, where the architect and his two main collaborators, **Francesc Berenguer** and **Joan Rubió**, worked. Therefore, the authority of the plan or of any of its parts can't be individualised. However, the outcome was that the *Modernista* style is showed at an outstanding group of buildings –either industrial, civil or religious.

Initially, the Community developed in a framework of streets, around the main square –which had the name of the father's founder, Joan Güell. At a second stage, the stretch between the crypt and Anselm Calvé square was built. The complex was like a small village, in which the manager of the factory performed the public duties. Among the dwellings of the workers and their families, there were the buildings holding the health care services (community clinic and chemistry), the trading services (cooperative), entertainment (Unió Cultural Centre, the theatre), religious services (the parish and Sant Lluís Parish Centre) and educational services (the school and the teacher's house). Having these services meant a better quality of life for the workers, in exchange of a strict control on the part of the owners. In the Community, people worked, lived, learned, spent their time, procreated and died.

treballava, s'hi vivia, s'hi aprenia, s'hi passaven les hores de lleure, s'hi procreava i s'hi moria.

El sistema funcionà com un engranatge de precisió. Entre 1890, data de la fundació, i els anys previs a la Guerra Civil, no hi ha notícies de cap conflicte seriós. És més, quan el 1934 l'empresa passà dificultats econòmiques, els treballadors s'avingueren a les mesures proposades per assegurar-ne la continuïtat.

Passat el parèntesi de la Guerra Civil, en el qual la colònia fou col·lectivitzada, els Güell seguiren com a propietaris fins a l'any 1945, que la vengueren a la família Bertrand Serra. L'activitat tèxtil s'hi continuà desenvolupant fins a l'any 1973, quan la crisi general del sector comportà el seu tancament definitiu. El recinte de la fàbrica continua essent de propietat privada, mentre que l'Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló es féu càrrec dels edificis comunitaris de la colònia, a partir de 1988. El 1990, tot el conjunt fou declarat Bé Cultural d'Interès.

This system worked as an accurate gear. Between 1890, when it was founded, and the years before the Spanish Civil War, no serious disputes were recorded. Even in 1934, when the company suffered financial problems, the workers agreed on the steps taken to make the factory viable again.

After the Spanish Civil War period, during which the Community was collectivised, the Güell family continued to be the owners up to 1945, when it was sold to Bertrand Serra family. The textile activity continued until 1973, when a common crisis in the sector made the factory close down. The area on the factory still is private, but in 1988, the Town Council of Santa Coloma de Cervelló took charge of the community buildings, In 1990, all the complex was declared Property of Cultural Interest.

 Visita exterior i interior / Visit inside and view exterior

 Visita exterior / View exterior only

1

Cooperativa de consum, 1900

Arquitectes **Francesc Berenguer i Mestres**
i **Joan Rubió Bellver**

Carrer Claudi Güell, 6

No se sap amb certesa quin dels dos deixebles de Gaudí, Francesc Berenguer o Joan Rubió, dirigí el projecte d'aquest edifici que, en el conjunt de la colònia, destaca per la seva alçària així com per la utilització del maó com a element decoratiu, tant a les barbacanes que suporten el balcó com a la cornisa, distribuïda en tres fileres que alternen la superfície compacta del maó amb els espais buits. La planta baixa era ocupada per la botiga de la cooperativa, i el primer pis disposa d'una gran sala que feia les funcions de seu social.

Les obres de restauració de la cooperativa de consum l'habilitaran com a seu del Centre d'Interpretació de la Colònia Güell que, entre altres serveis, inclou els de sales per a audiovisuals i exposicions de caràcter permanent.

We don't know for certain which one of the two collaborators of Gaudí, Francesc Berenguer or Joan Rubió, ran the works of this building. It stands out because of its height as well as for the use of brick as an ornamental element, both at the eaves supporting the balcony and at the cornice. The cornice is distributed into three rows that alternate the dense surface of the brick and empty spaces. The ground floor holds the cooperative shop, and the first storey has a big room, which had the function of a central office.

Restoration works at the cooperative of consumption turned it into the headquarters of the Interpretation Centre of the Güell Community that, among other services, it has rooms for audiovisuals and permanent exhibitions.

2 ↗

Casa del secretari

Arquitecte Desconegut

Carrer Claudi Güell / Plaça Anselm Clavé

L'edifici, destinat a acollir el secretari encarregat dels tràmits burocràtics, és un exemple del gust medievalitzant i de la ideologia catalanista subjacent en bona part de l'arquitectura modernista. La casa, de planta i pis amb tres façanes, es construí amb totxo arrebossat, imitant els carreus de pedra. La façana principal és la central i la més petita. Hi destaca un balcó tribuna decorat amb escuts amb una creu i les quatre barres. A la part interior del balcó, un ratpenat simbolitza la unitat dels països de parla catalana. El motiu dels escuts es repeteix a la cornisa de l'edifici, sota la qual hi ha disposades dues fileres de finestres –una per planta– en forma d'arc de mig punt.

The building, which was thought to shelter the secretary in charge of bureaucratic matters, is an example of the medieval style and the Catalanist ideology that existed in great part of *Modernista* architecture. The house, which has a ground floor and one storey with three façades, was built with brick filled with mortar, following stone ashlars. The main façade is the central one, which is also the smallest one, and it is worth highlighting a bay window with a cross and the four Catalan stripes. At the inside part of the balcony, there is a bat that symbolises the unity of Catalan-speaking countries. The motif at the coat of arms reappears at the cornice of the building, under which there are two rows of windows (one for each floor) in semicircular arch shape.

3 ↗

Teatre Fontova i Ateneu Unió, 1892

Arquitecte Desconegut

Plaça Joan Güell, 1

La plaça Joan Güell –nom del pare del fundador– va ser el centre de la vida social, cultural i recreativa de la colònia. Aquí es troben, un al costat de l'altre, els dos edificis que canalitzaren una part importantíssima d'aquesta activitat: l'Ateneu Unió i el teatre Fontova. L'ateneu, fundat en una data anterior a 1899, va ser una de les primeres entitats que existiren a la colònia. Ocupava un edifici amb dues façanes i dues plantes, de línies simples i proporcionades, amb tres balcons al primer pis de la façana que mira a la plaça. El teatre, amb teulada a dues aigües, consta d'una sola planta i és de façana discreta, on només destaquen les reixes de ferro forjat de les dues finestres, en les quals es pot llegir la data de 1903. Actualment, hi surt un cos que és d'execució posterior, realitzat per encabir-hi el projector de cinema.

L'existència de l'Ateneu i del teatre són un testimoni de l'esforç per convertir la colònia en un espai integral de vida, on els treballadors gaudien d'una sèrie d'avantatges, a canvi de sotmetre's, voluntàriament o involuntària, a un control estricte.

Joan Güell square –the name of the founder's father– was the centre of social, cultural and leisure life of the Community. Here we can find, one next to the other, the two buildings that directed a very important part of this activity –the Unió Cultural Association and the Fontova Theatre. The cultural association, founded before 1899, was one of the first entities that existed in the Community. It was a building with two façades and two storeys, of simple and right lines, with three balconies at the first floor in the façade facing the square. The theatre, with a gable roof, has just one floor and a discrete façade, in which only the wrought iron grilles on both windows stand out. We can also read the year 1903 on them. Today, there is a projecting part that was built later to put the cinema projector.

The existence of the cultural association and the theatre are proof of the effort done to turn the Community into an integral place to live, where workers enjoyed a series of advantages in exchange of submitting, voluntarily or involuntarily, to a strict control.

Escola i casa del mestre, 1912-1917

Arquitecte Francesc Berenguer i Mestres

Carrer Barrau, 27

El programa per convertir la colònia en un nucli autosuficient del qual no fos necessari sortir-ne incloïa la formació dels fills dels treballadors, que s'oferia, generalment, de manera gratuïta. Com en el cas de la cripta, per a la ubicació de l'escola s'escollí un terreny situat en un dels extrems de la colònia, un espai a mig camí entre la natura i el sector urbanitzat. Des de la seva construcció, l'edifici no ha deixat mai de complir la funció per a la qual fou projectat: l'educació.

En relació amb el conjunt d'edificis de la colònia, l'escola presenta una singularitat: la utilització de lloses de pedra, i no del maó, per bastir la façana. El maó només es féu servir com a element decoratiu a les finestres i a la part superior de l'edifici, sota la coberta a quatre aigües de teula àrab.

La uniformitat de la façana queda trencada per la disposició diferent de les finestres. Les de la planta baixa són grans, però n'hi ha menys que al pis superior, on tenen unes dimensions més petites. El conjunt d'aquestes obertures permetia una adequada il·luminació natural de les aules.

La casa del mestre es troba situada al costat de l'escola i unida a ella per un pont suportat per dos arcs parabòlics que denoten la influència de Gaudí.

La utilització preferent de lloses de pedra dona unitat al conjunt format per l'escola i la casa, tot i que aquesta última presenta traces decoratives més imaginatives i de caire medievalitzant. Destaquen, principalment, un balcó, obert en un dels angles de la façana, trencant la geometria del conjunt, i la torre, situada damunt d'ell. La presència del balcó queda accentuada per la decoració de maons que emmarca les portes i que, per la part superior, es prolonga en una concavitat que es tanca fins a trobar l'angle.

La torre, construïda en maó per ressaltar la seva funció decorativa, és cilíndrica, acabada amb merlets: la base, formada per cilindres tallats en ritme ascendent, accentua l'evocació medieval del conjunt. Un pinacle recobert amb ceràmica vidriada corona l'estructura.

La disposició de les finestres de la casa del mestre segueix la mateixa tipologia que la de l'escola. A diferència de l'anterior, però, la part alta de la casa es troba decorada amb un fris de maó vist que forma una faixa ampla.

The project of turning the Community into an autonomous nucleus from which there was no need to go out included the education of children, which was, generally, for free. As with the crypt, the school was built at an area at one of the ends of the Community, a space halfway between nature and the built-up sector. From its construction, the building has never ceased to comply with the function for which it was thought –education.

In relation with the rest of the buildings in the Community, the school has a peculiarity –the use of slabs, instead of bricks, to build the façade. Brick was only used as an ornamental element at the windows and at the upper part of the building, under the Arabian tiled four-slope roof.

The evenness of the façade is broken by the different layout of the windows. The ones at the ground floor are big, but there are less than at the first floor, where they are smaller. The whole of these openings allowed an adequate natural lighting of the classrooms.

The teacher's house is located next to the school. A bridge built on two parabolic arches, which shows Gaudí's influence, connects them.

The preferred use of slabs unifies the whole, made up of the school and the house, although the latter shows more imaginative and medieval style ornamental lines. The balcony –open in one of the angles of the façade, thus breaking the geometry of the whole– and the tower, placed on top of it, are the main outstanding elements. The presence of the balcony is accentuated thanks to the decoration with bricks framing the doors, which, at the upper part, extends and forms a concavity that closes in the angle.

The tower –built with brick in order to stand out its ornamental function– has a cylinder shape and crowned with merlons. Its base has ascending cylinders and emphasises the medieval air of the whole. A pinnacle coated with earthenware crowns the structure.

The layout of the windows of the teacher's house follows the school's layout. However, the upper part of the house is decorated with a frieze made of exposed brick forming a wide fascia.

5 ↗

Ca l'Espinal, 1900

Arquitecte Joan Rubió i Bellver

Carrer Monturiol, 11

L'habitatge és un dels més elegants de la colònia i havia d'acollir l'administrador de l'empresa, el senyor Espinal, que dona nom a la casa, tot i que no fou el primer a habitar-la.

La situació de la casa, fent cantonada entre els carrers Monturiol i Malvehy, i la seva destinació –acollir un alt càrrec de l'empresa– possibilitaren que Joan Rubió i Bellver hi reflectís a bastament tots els elements que caracteritzen el seu treball d'arquitecte, partint d'una planta dissenyada sobre la base de quadrats superposats. L'edifici és un exemple interessantíssim de la reinterpretació modernista de l'estètica gòtica catalana –molt patent en les obertures– i de la utilització profusa del maó com a element decoratiu a les façanes que aplicaren els seguidors d'aquest estil.

L'element més destacat de Ca l'Espinal és la tribuna que ocupa la cantonada. Es tracta d'un mirador circular, que recorda les torres medievals, decorat a partir del joc geomètric dels maons. Aquest tipus de decoració es repeteix a tota la façana i les seves obertures. Rubió accentuà l'impacte visual de la decoració combinant les formes romboïdals que presideixen les finestres i la sanefa superior amb les línies horitzontals que recorren i divideixen la superfície de les façanes, totes elles de maó. L'accentuació que es pot apreciar a les cantonades és una altra de les característiques de l'arquitectura de Rubió.

This is one of the most tasteful houses in the Community, and it dwelt the factory manager, Mr Espinal, who gives his name to the house, although he was not the first one to live in it.

The location of the house, on the corner of Monturiol St and Malvehy St, and its use –dwelling a top post in the company– made possible for Joan Rubió i Bellver to widely reflect all the elements that characterised his job as an architect from a plan designed on the basis of superimposed squares. The building is a very interesting example of the *Modernista* reinterpretation of Catalan Gothic style –evident in the openings– and of the profuse use of brick as an ornamental element at the façades, something that followers of this style applied.

The most outstanding element at Ca l'Espinal is the bay window on the corner. It is a round balcony that is reminiscent of Medieval towers and the decoration of which comes from the geometrical layout of the bricks. This type of decoration can be seen all over the façade and its openings. Rubió intensified the visual impact of the decoration by combining rhomboidal shapes topping the windows and the upper border with the horizontal lines that run through and divided the surface of the façades, all of them made of brick. The accentuation on the corners is another feature of Rubió's architecture.

6 ↗

Casa del metge, 1910

Arquitecte Desconegut

Carrer Malvehy, 16

Casa aïllada de planta i pis, voltada d'un jardí, que acollia la residència del metge i el consultori. En destaca la decoració realitzada amb maó vist, utilitzada per emmarcar portes i finestres, i per decorar la cornisa i la part inferior d'aquesta. En aquest darrer espai s'utilitza una sanefa per emmarcar els respiradors de les golfes.

It was a stand-alone house with ground and first floors, with a garden around it, that held the doctor's residence and surgery. The decoration, made of exposed brick and used to frame the doors and windows and to ornament the cornice and its lower part, stands out. In this last area, a border is used to frame the vents.

7 ↗

Cases dels obrers, abans de 1915

Arquitecte Desconegut

Carrer Malvehy

Les cases dels obrers de la Colònia Güell responen a diverses tipologies, tot i que es caracteritzen per ser edificis de planta baixa i pis entre mitgeres, construïts utilitzant el maó i que disposaven d'eixida i, en alguns casos, d'un petit jardí d'entrada.

Les cases del carrer Malvehy formen el conjunt més interessant de la colònia. Estan bastides amb una combinació de lloses de pedra i maó vist. Aquest darrer element s'utilitza, sovint, per fornir una decoració sòbria que emmarca portes i finestres, i dibuixa la cornisa.

Els habitatges dels obrers, que aquests podien llogar o comprar al propietari, tenien una superfície mitjana de 88 metres quadrats. Sovint, acollien més d'una generació de la mateixa família, la qual cosa feia que no resultessin gaire amplis.

The workers' houses of the Güell Community are of various kinds, although they were all ground and first floor brick buildings between partywalls, which had a patio and, in some cases, a small garden at the front part.

The houses at Malvehy Street are the most interesting ones in the Community. They were built with a combination of slabs and exposed brick. This last element are often used to create a plain decoration to frame the doors and windows and to ornament the cornice.

The workers' dwellings, which could be rented or bought to the owner, had an average area of 88 square metres. Often, they dwelt more than one generation of the same family, something that made them too small.

8 ↗

Ca l'Ordal, vers el 1894

Arquitectes Francesc Berenguer i Mestres i Joan Rubió

Plaça Anselm Clavé, 1-3

L'edifici l'integren tres cases unifamiliars adossades que acollien les tres famílies de pagesos que treballaven les terres de la colònia en qualitat d'arrendataris d'Eusebi Güell. D'aquí que la tipologia de l'edifici recordi la de les masies catalanes. Es troba dividit en tres nivells: planta baixa, pis i golfes. L'obra utilitza totes les possibilitats constructives del maó. En ella destaquen la solució original adoptada per a la galeria de solana de les golfes, les decoracions amb maó utilitzades a les finestres i les xemeneies, les formes arrodonides de les cantonades i el tractament diferent que reben les façanes.

Els especialistes no han establert un acord unànim sobre l'autor de l'edifici. Uns l'atribueixen a Francesc Berenguer, mentre que d'altres creuen que és obra de Joan Rubió, ambdós deixebles de Gaudí.

The building consists of three single-family detached houses that dwelt the three farmer families that worked in the lands of the Community as Eusebi Güell's tenants. This is why the construction recalls Catalan farmhouses. The building is divided into three levels: ground floor, first floor and loft. The work makes use of brick in all of its forms and it is worth highlighting original solutions adopted in the solarium at the loft, the brick ornaments used at the windows and the chimneys, the round shapes of the corners and the different style of the façades.

Experts do not agree on the authorship of the building. Some of them think the author was Francesc Berenguer, while some others believe it is the work of Joan Rubió, both of them followers of Antoni Gaudí.

9 ↗

Can Soler de la Torre, reforma 1890

Arquitecte Desconegut

Plaça de la Masia, 1

La masia de Can Soler de la Torre data de 1622 i en coneixem una reforma de l'any 1692. A la segona meitat del segle XIX, la masia i la finca agrícola foren adquirides per Joan Güell. El nou propietari realitzà obres a l'edifici per adequar-lo com a residència temporal de la família. Alguns especialistes atribueixen la reforma a Francesc Berenguer; altres creuen que va ser realitzada per Josep Maria Jujol. L'edifici presenta els elements típics de la masia catalana, excepte a la coberta, que a la part superior és a quatre vessants per donar pas a dues teulades d'un sol vessant. Adossada a l'edifici, hi ha la capella del Roser, que serví d'església de la colònia abans de la construcció de la cripta.

Can Soler de la Torre farmhouse dates from 1622 and we know it was repaired in 1692. In the second half of the 19th century, Joan Güell bought the house and farm. The new owner made some alterations to the building to adapt it as the temporary family home. Some experts believe the alterations were the work of Francesc Berenguer; some other think the author was Josep Maria Jujol. The building shows the typical elements of a Catalan farmhouse, except for the roof, which has four slopes in the upper part, and then gives way to two one-slope roofs. Next to the building we can find the Roser chapel, which was used as the Community church before the crypt was built.

10 ↗

Edifici principal de la fàbrica, 1890

Arquitecte Desconegut

L'edifici principal de la fàbrica, de planta i quatre nivells, és un exemple del tipus anglès de fàbriques de pisos, conegut també com a *manchesterià*, en al·lusió a la ciutat de Manchester, una de les capitals del tèxtil britànic. Tant la planta baixa com els pisos són de planta lliure. A l'interior de cada pis, les columnes de ferro, en renglera, suporten el pes. Les parets exteriors combinen les rengleres de grans finestrals amb el parament de maó vist. L'antiga fàbrica es troba en procés de restauració, sota la direcció de l'arquitecte **Oscar Tusquets**. La seva finalitat és acollir empreses d'alta tecnologia i ser la seu d'un nou espai museístic, concebut com a centre d'interpretació de l'origen i la història de la producció tèxtil de la fàbrica.

The main building of the factory –ground floor and four storeys– is an example of the English factory style, with floors, also known as Manchester style, in reference to one of the capitals of the textile industry in Britain. Both the ground floor and the storeys have an open plan. In the inside of each floor, the iron columns, all in a row, support the load. The outside walls show rows of large windows combined with a exposed brick surface. The old factory is now being restored, under the direction of the architect **Oscar Tusquets**. The final aim of the factory is to shelter high technology companies and to be the headquarters of a new museum –conceived as an interpretation centre of the origins and history of the textile activity of the factory.

El 1898, vuit anys després de la fundació de la colònia, Eusebi Güell encarregà a Antoni Gaudí el projecte per edificar una nova església, ja que la que fins llavors s'havia utilitzat –la capella de la masia de Can Soler de la Torre– havia quedat petita.

Passaren deu anys entre l'acceptació de l'encàrrec i la col·locació de la primera pedra d'un gran projecte que mai no s'acabaria de realitzar. Gaudí emprà aquest temps en dissenyar la seva obra més original i sorprenent, on es condensen les solucions tècniques més innovadores aplicades per l'arquitecte, juntament amb l'exposició de tot el seu ric univers conceptual i simbòlic, en el qual estableix un diàleg permanent entre les formes, els materials i els colors.

Les innovacions assajades a la cripta s'iniciaren en la fase de projecte. Per calcular les estructures i les seves formes, Gaudí utilitzà una tècnica nova, que li evitava realitzar càlculs matemàtics complicats. Amb cordills i sacs petits de perdigons, construï una maqueta polifuncional o estereostàtica. Els perdigons expressaven, proporcionalment, les pressions i les càrregues que les columnes i els arcs havien de suportar. Les formes que adoptaven els cordills amb aquests pesos eren, donant-los la volta, les que les columnes i els arcs de pedra havien de tenir. La maqueta reflectia cap per avall l'estructura de l'edifici. Era el seu negatiu.

El nou sistema de càlcul li permeté apropar-se als límits del que considerava l'essència arquitectònica, ja que va poder dissenyar un edifici seguint criteris estrictament funcionals i amb formes naturals que només responien a les necessitats de càrrega.

Del conjunt del projecte només es va arribar a materialitzar la cripta –no així els seus acabats–, l'escala que havia de conduir a l'església superior i la que n'havia de ser la porta.

Gaudí projectà un edifici perfectament integrat a l'entorn natural que havia escollit –un bosc de pins en un dels extrems de la colònia–. El joc de formes tortuoses obeïa a aquest principi, afavorit pels materials escollits: la pedra basàltica de Castellfollit de la Roca, el maó, el maó recuit, la ceràmica i la pedra del veí massís del Garraf.

La planta de la cripta és de tipus oval irregular. Davant la porta d'entrada, es bastí el porxo i l'escalinata que havia de donar accés

In 1898, eight years after the foundation of the Community, Eusebi Güell entrusted Antoni Gaudí the project to build a new church, since the one that had been used until then –the chapel of Can Soler de la Torre farmhouse– was too small.

Ten years went by from the moment in which the job was accepted and the first stone of this big project that never ended was placed. Gaudí used this time to design his most original and surprising work, in which he gathered the most innovative techniques ever used by the architect and showed all his rich conceptual and symbolic universe, in which shapes, materials and colours play a constant harmony.

The innovations he tried in the crypt started at the project stage. In order to calculate structures and shapes, Gaudí used a new technique that avoided him difficult mathematical calculations. With cords and small pellet sacks, he built a polyfunctional or stereostatic model. Pellets were, in proportion, the pressures and loads that columns and arches had to support. The shapes taken by the cords under these weights were –turned upside down– the ones that the columns and stone arches should have. The model showed, upside down, the structure of the building. It was his negative.

This new calculation system allowed him to approach the limits of what he believed to be the essence of architecture. He had been able to design a building following strictly functional criteria and with natural shapes that bore the burden.

Of all the project, the crypt (but not its finishes), the stairs that had to lead to the upper church and what had to be its door were the only complete elements.

Gaudí designed a building perfectly integrated with the environment he had chosen –a pine forest in one of the ends of the Community. The winding shapes are due to this principle, which was favoured by the materials chosen– basalt stone from Castellfollit de la Roca, brick, arch brick, ceramics and the stone from the nearby massif of Garraf.

The plan of the crypt is «irregular oval». In front of the main door, the porch and the outside staircase that had to lead to the upper church were built. The vaults at the portico,

a l'església superior. Les voltes del pòrtic, construïdes seguint el sistema de volta catalana, així com les arestes dels murs exteriors, presenten una altra de les solucions formals innovadores utilitzades per Gaudí: la forma paraboloide hiperbòlic, que mostra la complexitat geomètrica assolida per l'arquitecte.

L'exterior de les finestres, revestit amb ceràmica, ofereixen una mostra de la riquesa i la complexitat iconogràfica desplegada per Gaudí: es troben encapçalades pel crismó i flanquejades per les apocalíptiques lletres alfa i omega.

L'interior de la cripta s'organitza en quatre espais longitudinals separats per quatre columnes centrals de basalt, mentre que les laterals són fetes de pedra i maó. Les columnes, d'una gran senzillesa formal, quasi rústica, tenen formes inclinades per suportar les càrregues que hi incideixen. Una nau en forma de girola voreja l'altar.

El sostre no té voltes. Les columnes recullen les tensions de tot un conjunt de nervis i arcs de maó damunt del qual hi ha disposada la solera del pis superior. A l'esquerra de l'altar major, hi ha una escala d'accés a la sagristia i el cor, situat darrera de l'altar que fou projectat per Josep Maria Jujol.

L'interior de la cripta és un mar simbòlic que combina les representacions del cristianisme primitiu amb els signes críptics sorgits de l'Apocalipsi.

Els bancs de la cripta també van ser dissenyats per Gaudí. Se'n conserva algun d'original, essent rèpliques la resta.

La cripta de la Colònia Güell serví a Gaudí de laboratori empíric. Aquí provà moltes de les solucions que després aplicaria a la Sagrada Família de Barcelona. Per raons poc conegudes, però, el projecte quedà paralitzat. Les obres s'interromperen el 1915. L'any 1918, moria Eusebi Güell i Bacigalupi, el gran mecenes de Gaudí, i el projecte no es tornà a reprendre mai més. L'edifici està considerat com un Bé Cultural d'Interès.

built in the style of the Catalan vault, as well as the edges of the outside walls, show another of the new formal techniques that Gaudí used –the hyperbolic paraboloid, which gives clear proof of the geometric complexity achieved by the architect.

The outside part of the windows, coated with ceramics, are a proof of the Gaudí's iconography richness and complexity –they are topped with the Chi Rho monogram and flanked by the apocalyptic alpha and omega letters.

The inside of the crypt has four longitudinal areas separated by four central basalt columns, while the side columns are made of stone and brick. The columns have a very simple shape, almost rustic, and they are inclined in order to support the loads they bear. An ambulatory-like nave skirts round the altar.

The roof does not have vaults. The columns support the pressure of the all the ribs and brick arches, upon which the sole-plate of the upper floor rests. On the left of the main altar, there is a staircase leading to the vestry and the choir, placed behind the alter designed by Josep Maria Jujol.

The inside part of the crypt symbolises a sea in which representations of the early Christianity with the cryptic signs emerged from the Apocalypse combine.

The benches in the crypt were also designed by Gaudí. Some of the originals are kept, while the rest are replicas.

The crypt of the Güell Community was Gaudí's empirical laboratory. He tried many of the techniques he would use later on in the *Sagrada Família* in Barcelona. However, for unknown reasons, the project came to a standstill. The works were interrupted in 1915. Unfortunately, Eusebi Güell i Bacigalupi, Gaudí's great patron, died in 1918 and the project was never renewed. The building is Property of Cultural Interest.

Sant Joan Despí. La plàstica magistral de Josep Maria Jujol

Els noms de Sant Joan Despí i Josep Maria Jujol estan indissolublement associats en la història de l'arquitectura modernista catalana. No en va Jujol ostentà, durant més de vint anys, el càrrec d'arquitecte municipal de la població i hi realitzà 58 obres, algunes de les quals figuren entre les seves creacions més representatives.

Josep Maria Jujol (Tarragona, 1879-Barcelona, 1949) forma part del grup d'arquitectes –com ara **Berenguer** o **Rubió**– que va col·laborar estretament amb **Antoni Gaudí**, s'enriquí amb el seu mestratge i, al mateix temps, li aportà solucions formals als reptes que es plantejava. Cal englobar-lo, doncs, en el conjunt de creadors que, alliberats de qualsevol lligam, buscaven, just iniciat el segle xx, innovar i projectar l'arquitectura cap al futur, i constituïren el nucli central de l'arquitectura modernista.

Les característiques més personals de Jujol les trobem en la capacitat de tractament del color, en una imaginació plàstica i decorativista enlluernadora, i en la concepció dels volums com a part integrant de la voluntat d'expressió simbòlica que buscava en els edificis. El resultat és una obra marcada per l'esperit de renovació, que crida poderosament l'atenció perquè, gràcies a la transformació conjunta de l'espai i la matèria, aconsegueix crear un món propi ple de fantasia.

La dilatada trajectòria professional que el vinculà a Sant Joan Despí, des de 1913 fins a la seva mort, permet resseguir tota l'evolució de l'arquitecte, des dels seus treballs precursors de la plàstica expressionista fins a les obres que han estat vinculades al Surrealisme i a l'art abstracte, i aquelles que es consideren com a precedents clars del Racionalisme.

Josep Maria Jujol acabà els seus estudis d'arquitectura el 1906 i, aquell mateix any, inicià la seva col·laboració amb **Antoni Gaudí**, una col·laboració que es plasmaria en projectes de la importància del Park Güell (1900-1914), la Casa Batlló (1904-1906), la Pedrera (1906-1910) i la restauració de la catedral de Palma de Mallorca (1903-1914). L'arquitecte participà plenament en la recerca de solucions formals per materialitzar l'abstracció de síntesi en la qual es trobava conceptualment immers Gaudí.

Jujol vindrà a reforçar els treballs de Gaudí, aportant-li respostes concretes, com abans ho havien fet Berenguer, des de 1887, i Rubió, a partir de 1893. D'aquesta etapa destaquen la utilització de materials, tècniques i procediments diversos per incorporar el color a l'arquitectura, i un nou concepte de tractament de les superfícies. En aquest sentit, diversos elements de primer ordre de les obres de Gaudí són atribuïts a Jujol. Es tracta del revestiment ceràmic amb *trencadís* del banc del Park Güell, de les curioses baranes de la Pedrera o el color de fons que revesteix la façana de la Casa Batlló. Alguns especialistes creuen que la profusió en la utilització del *trencadís* de ceràmica en l'arquitectura modernista es troba estretament vinculada a la personalitat de Jujol.

El 1919 Jujol fou nomenat catedràtic de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. Llavors ja havia realitzat o iniciat algun dels seus

Sant Joan Despí. The masterly modelling of Josep Maria Jujol

Sant Joan Despí and Josep Maria Jujol are inseparably associated in the history of *Modernista* Catalan architecture. Jujol was, for more than 20 years, the municipal architect of the village, where he constructed 58 works, some of which are the most representatives in his career.

Josep Maria Jujol (Tarragona, 1879-Barcelona, 1949) is part of a group of architects –together with **Berenguer** or **Rubió**– that closely collaborated with **Antoni Gaudí**, learned from his mastery and, at the same time, contributed formal techniques to the challenges he had taken up. We should then include him in the group of creators who, at the beginning of the 20th century and free from any tie, sought to renew and bring architecture towards the future. They were the central nucleus of *Modernista* architecture.

Jujol's most personal features can be found in his ability to treat colour, in a fascinating plastic and decorative imagination and in his conception of volumes as an integral part of the symbolic expression he sought in buildings. The outcome is a renovated work that catches the eye because, thanks to the joint transformation of space and material, he creates an own world full of fantasy.

His extensive professional career linked to Sant Joan Despí, from 1913 to his death, allows us to follow the architect's development –from his initial works in the field of expressionist modelling to the works that have been bound to Surrealism and abstract art, and those that are considered as clear precedents of Rationalism.

Josep Maria Jujol finished his architecture degree in 1906 and, that same year, he started his collaboration with **Antoni Gaudí** –a collaboration that was reflected in such important projects as *Parc Güell* (1900-1914), *Casa Batlló* (1904-1906), *la Pedrera* (1906-1910) and the restoration of Palma de Mallorca cathedral (1903-1914). The architect fully took part in the research of formal techniques to materialise the synthetic abstraction in which Gaudí was conceptually involved.

Jujol reinforced Gaudí's works and furnished precise answers, as Berenguer, from 1887 and Rubió, from 1893, had done. From this period, we highlight his use of different materials, techniques and procedures to bring colour to architecture, and a new concept to treat surfaces. In this sense, several first-rate elements is Gaudí's works are attributed to Jujol –the *trencadís* earthenware coating at the benches in *Parc Güell*, the curious banisters in *la Pedrera*, or the background colour coating *Casa Batlló's* façade. Some experts believe that the profuse use of *trencadís* earthenware in *Modernista* is closely linked to Jujol.

In 1919 Jujol was appointed Professor at the Architecture School of Barcelona. He had already finished or started some of his most peculiar projects –Creu Villa (1913-1919) and *Can Negre* (1914-1930), in Sant Joan Despí, and the Mañach ateliers (1916-1922) in Barcelona, or the alterations at the Metropoli Theatre (1908) in Tarragona.

projectes més singulars, com ara la Torre de la Creu (1913-1919) i Can Negre (1914-1930), a Sant Joan Despí, i els tallers Mañach (1916-1922) de Barcelona, o la reforma del Teatre Metropol (1908) de Tarragona. A les comarques tarragonines, també realitzà l'església de Vistabella (1918-1922) i la casa Bofarull dels Pallaresos (1914-1931). Però una de les seves obres popularment més conegudes és la font monumental que presideix la plaça d'Espanya de Barcelona (1928-1929).

De tots els arquitectes que col·laboraren amb Gaudí, és amb Jujol amb qui establí majors concomitàncies plàstiques, perquè en la plàstica jujoliana hi ha inserida la voluntat totalitzadora del disseny arquitectònic; és a dir, la concepció integradora de l'art total en la qual volums i ornamentació, estructures i detalls decoratius es fonen i es barregen per possibilitar l'expressió arquitectònica.

In Tarragona, he had also worked on Vistabella church (1918-1922) and the Bofarull dels Pallaresos house (1914-1931). But one of his most renowned works is the monumental fountain that dominates Espanya square in Barcelona (1928-1929).

Among all the architects who collaborated with Gaudí, Jujol was the one with which he shared more plastic agreements. In Jujol's plasticity we find a will to integrate the whole of architectural design; that is, a complete integration of art in which volumes and ornaments, structures and details melt and mix in order to make the architectural expression possible.

👉 Visita exterior i interior / Visit inside and view exterior

1 🏠

Can Negre, 1915-1930

Arquitecte Josep Maria Jujol

Plaça de Catalunya, s/n

L'advocat Pere Negre i Jover, un dels terratinents més importants de Sant Joan Despí, decidí encarregar la reforma de l'antiga masia familiar –molt probablement edificada al segle XVII– a Josep Maria Jujol, després de veure el treball que l'arquitecte havia realitzat a la Torre de la Creu.

Les obres de reforma i ampliació de la casa duraren quinze anys, ja que s'anaven fent segons els beneficis anuals que Negre obtenia de l'explotació agrícola de les seves terres. La intervenció consistí en la reforma de la façana i d'elements interiors, l'ampliació mitjançant la creació de les golfes i la decoració de l'edifici.

Jujol optà en aquest cas per escometre una reinterpretació valenta i imaginativa del Barroc, jugant amb un element –l'esgrafiats– que vincula aquest estil al món rural català.

La façana està dotada d'una sensació de moviment que es veu accentuada per l'asimetria del conjunt i l'ondulació del coronament. L'arquitecte aprofità totes les obertures existents, però en canvià les formes. En aquest sentit, destaca la tribuna central, que pren la forma d'un carruatge. Es tracta d'una evocació al món rural i, al mateix temps, una referència simbòlica al camí celestial, representat en els quatre ovals esgrafiats superiors de la casa que formen la inscripció *Ave Maria plena dominus tecum*, emmarcats per un esgrafiats que recorda un mantell litúrgic.

👉 Visita exterior / View exterior only

The lawyer Pere Negre i Jover, one of the most important landowners in Sant Joan Despí, entrusted Josep Maria Jujol the repairs of the old family house (most probably built in the 17th century) after having seen the architect's work at the Creu Villa.

The repairs and extension of the house lasted fifteen years, because they progressed according to Mr Negre's annual benefits from the farming of his lands. The alterations consisted of repairing the façade and the inside elements; the extension meant building a loft and decorating the building.

In this occasion, Jujol tried a brave and imaginative reinterpretation of the Baroque style, playing with an element –the *esgrafiats*, superimposition of several layer of coloured stucco on which a drawing is scraped– that links this style to Catalan rural world.

The façade gives a feeling of movement that is accentuated thanks to the asymmetry of the whole and the undulation of the crown. The architect took profit of all the existing openings, but changed their shapes. In this respect, the central bay window, that takes the shape of a carriage, stands out –it is an evocation of country life and, at the same time, a symbolic reference to the celestial path, which is represented in the four oval upper *esgrafiats* of the house that form the inscription *Ave Maria plena dominus tecum*,

El sentit plàstic de conjunt que ofereix la façana s'aconsegueix amb la utilització combinada de diverses tècniques i materials que inclouen, a part de l'esgrafiàt, el trencadís ceràmic, el guix, la fusta i el ferro.

L'interior de l'edifici –l'escala, el primer pis i les golfes– es troba en consonància amb la riquesa cromàtica i de volums de la façana. L'escala pren una forma octogonal amb un sostre descompost en triangles i presidit per un àngel. El color blau que predomina en el conjunt es veu enriquit per la combinació decorativa del blanc i els punts vermells.

El barroquisme jujolià arriba al seu punt culminant en la decoració de la petita capella on utilitzà la pintura, la fusta, el guix i el ferro per bastir un univers d'exaltació religiosa en un espai reduït.

framed by another *esgrafiàt* that recalls a liturgical cloak.

The plastic sense of the façade is achieved by the combined use of diverse techniques and materials that include, apart from the *esgrafiàt*, the earthenware *trencadís*, plaster, wood and iron.

The inside of the building –the staircase, the first floor and the loft– matches the chromatic richness and the volumes of the façade. The staircase has an octagonal shape and a roof divided into triangles and dominated by an angel. The blue colour dominating the elements is enriched by the combination of white colour and red spots.

Jujol's Baroque reached its climax with the decoration of the small chapel, where he used paint, wood, plaster and iron to build a universe of religious exaltation in a small space.

2 ↗

Torre de la Creu, 1913

Arquitecte Josep Maria Jujol

Passeig de Canalies, 14

Primera casa construïda per Jujol a Sant Joan Despí i origen de la intensa relació que l'arquitecte mantindria amb el municipi. Li fou encarregada per la seva tia, Josefa Romeu, la qual li concedí plena llibertat d'actuació per edificar una casa d'estiueig.

Des del tombant de segle, amb l'arribada del ferrocarril (1891) i l'electricitat (1907), Sant Joan Despí esdevé un centre d'estiueig de la burgesia barcelonina, atreta per la tranquil·litat d'un medi encara rural i, al mateix temps, per la proximitat i la facilitat de comunicacions amb la capital.

Jujol projectà dos habitatges independents i simètrics a partir d'una estructura basada en la intersecció de cinc cilindres de diàmetres i alçades diferents. Els dos cilindres més alts i de menys diàmetre, que són l'eix d'unió dels altres tres, contenen les escales interiors, de forma helicoidal. Un eix transversal divideix els cinc cossos, marcant els límits dels dos habitatges.

Tots els cossos de l'edifici es troben coronats per cúpules que prenen diverses formes ovals i accentuen la sensació de plàstica mobilitat del conjunt. Originàriament, Jujol les revestí amb trossos de vidres procedents d'una fàbrica de Cornellà. La ceràmica policroma que les decora actualment fou aplicada per la filla de l'arquitecte, Tecla Jujol,

It was the first house that Jujol built in Sant Joan Despí, which meant the start of his close relationship with the village. His aunt, Josefa Romeu, entrusted him the project, and she gave him *carte blanche* to build a summer house.

From the turn of the century, when the railway (1891) and electricity (1907) arrived at Sant Joan Despí, the village became a summer resort for the middle-classes in Barcelona, who were attracted by a peaceful country landscape and, at the same time, its closeness and ease of communication with the capital.

Jujol designed two independent and symmetrical houses from a structure based on the intersection of five cylinders of different diameters and heights. In the two highest and narrowest cylinders, which are the union axis of the other three, we can find the inside helicoidal staircases. A cross axis divides the five spaces and marks the limits of the two houses.

All the sections in the building are crowned by diverse oval domes, which accentuate the feeling of plastic mobility of the whole building. Originally, Jujol coated them with bits of glass from a factory in Cornellà. The colourful earthenware that decorates them was applied by the architect's daughter, Tecla Jujol, in order to solve the original glass coating.

en una intervenció realitzada per resoldre el revestiment original de vidre.

La forma singular que l'edifici presenta, gràcies a les cúpules, motivà que popularment la casa fos coneguda amb el nom de la Torre dels Ous. El nom original –Torre de la Creu– prové de la creu de ferro que Jujol col·locà en el cilindre més alt.

La sensació de moviment continuat es veu accentuada per les baranes de ferro que voregen i coronen les tres cúpules més baixes, les franges pintades, combinant línies horitzontals i verticals, que segueixen tot el perímetre de l'edifici i la combinació d'obertures –balcons i finestres– que prenen formes diverses: ulls de bou, rectangles, ovals o obertures rebaixades.

L'entrada de la casa comptava amb dos accessos independents, protegits per un pòrtic semicircular format per dos arcs parabòlics. Les referències religioses hi són expressades amb les inscripcions *AVE MARIA*, a l'exterior, i *Déu hi sia*, a l'interior. L'any 1966, una de les portes va ser anul·lada, en realitzar-se la reforma que transformà l'edifici en un únic habitatge, reforma duta a terme per Lluís Bonet i Garí, deixeble de Gaudí.

The peculiar shape of the building, with the domes, gave it its popular name –the Egg Villa. Its original name –Creu Villa– comes from the iron cross that Jujol placed on the highest cylinder.

The feeling of constant movement is accentuated by the iron rails that skirt and crown the three lowest domes, by the painted stripes, which combine horizontal and vertical lines and run through all the building's perimeter, and the combination of openings –balconies and windows– in different shapes (bull's eye window, rectangles, ovals or lowered openings).

The doorway had two independent entries under a semicircular portico with two parabolic arches. The religious references are present, with the inscriptions *Ave Maria* at the outside part and *Déu hi sia*, at the inside. In 1966, one of the doors disappeared after the alterations that turned the building into an only dwelling. These repairs were carried out by one of Gaudí's pupils –Lluís Bonet i Garí.

3 ↗

Cal Passani, 1932

Arquitecte Josep Maria Jujol

Carrer Francesc Macià, 46

Edifici de planta quadrada i voltat d'un jardí. L'estructura de la torre és de cinc cossos interconnectats i d'alçades i proporcions diferents, la qual cosa li confereix moviment. L'arquitecte prescindí aquí de les traces ornamentals i optà per la racionalitat.

This is a square plan building with a garden around it. The villa has five interconnected sections of different heights and sizes, which give it a feeling of movement. The architect here omitted the ornamental lines and chose a rational style.

4 ↗

Torre Jujol, 1932

Arquitecte **Josep Maria Jujol**

Carrer Jacint Verdaguer, 31

Davant per davant de la torre Serra-Xaus, Jujol actuà d'arquitecte, promotor i propietari de dues cases adossades en forma d'ela que destaquen per la gran simetria formal i el joc de volums. La planta rectangular i allargassada està dividida per un cos central que separa els dos jardins. Totes les habitacions de l'edifici, entre elles els dos estudis del pis superior, les finestres dels quals fan angle, donen a aquests dos jardins. La decoració utilitza el blau intens, característic de Jujol.

La personalitat religiosa de l'arquitecte queda palesada en la inscripció *Déu hi sia* que hi ha sobre la porta d'entrada.

Just in front of the Serra-Xaus Villa, Jujol acted as the architect, promoter and owner of two L-shaped semi-detached houses in which the great formal symmetry and the play on volumes stand out. The rectangular and long plan is divided by a central section that separates the two gardens. All the rooms in the building –among them the two studios on the upper floor, the windows of which are at an angle to each other– face these two gardens. He uses a deep blue colour in the decoration, a very typical feature of Jujol's style.

The religious personality of the architect is shown in the inscription *Déu hi sia* –God be– that we can read on the doorway.

5 ↗

Torre Serra-Xaus, 1921

Arquitecte **Josep Maria Jujol**

Carrer Jacint Verdaguer, 29

El 1921, el propietari de l'empresa constructora local encarregà a Jujol la construcció d'una casa unifamiliar, que posteriorment seria dividida en dues. A diferència de la Torre de la Creu o de Can Negre, l'arquitecte optà en aquest cas per explotar la volumetria cúbica i basà l'estructura en la juxtaposició de diferents cossos rectangulars. Jujol porta aquesta forma als seus límits expressius en la disposició de la tribuna cúbica, que forma un vèrtex asimètric amb el conjunt de l'edifici. Aquesta figura ha estat interpretada com un element cubista, perquè fa la impressió que permet copsar totes les perspectives de la casa des d'un únic punt de vista.

L'edifici, de color blanc, està decorat amb riques sanefes blaves esgrafiades sobre estuc blanc. Emprà la mateixa tècnica decorativa per reproduir els ànecs contraposats que hi ha damunt de les finestres.

In 1921, the owner of the local construction company entrusted Jujol the building of a single-family house that would later be divided into two separate dwellings. Unlike the Creu Villa or Can Negre, the architect tried this time to exploit the cubic volumes and based the structure of the house on the juxtaposition of different rectangular sections. Jujol brought this shape to its limit of expression in the layout of the cubic bay window, which forms an asymmetric apex with the building as a whole. This form has been thought to be a cubist element, because it seems as if from this point all the perspectives of the house can be seen.

The building, painted in white, is ornamented with rich blue borders on white stucco. He used this same technique to reproduce the ducks placed on the windows.

6 ↗

Façana de la Casa Rovira, 1926

Arquitecte **Josep Maria Jujol**

Carrer Jacint Verdaguer, 27

7 ↗

Casa Joan Manadé, 1932

Arquitecte **Josep Maria Jujol**

Carrer Jacint Verdaguer, 20-22

8 ↗

Església parroquial, 1943

Arquitecte **Josep Maria Jujol**

Plaça de l'Església, s/n

Jujol dirigí la decoració interior de l'església, que es realitzà durant la postguerra. Va intervenir en els altars, el sagrari, els pulpits, el confessional, els bancs i els vitralls.

Jujol was in charge of decorating the inside of the church, which was carried out during the post-war period. He participated in the altars, the shrine, the pulpits, the confessional box, the benches and the stained glass windows.

9 ↗

Porta del taller del manyà Josep Oliver, 1889-1966

Arquitecte **Josep Maria Jujol**

Carrer Les Torres, 12

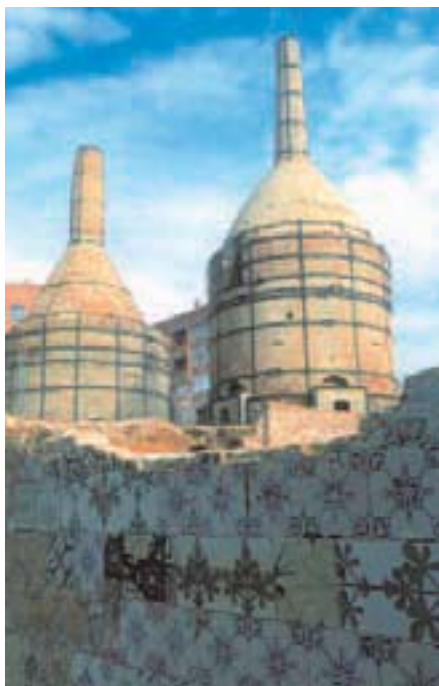
Esplugues de Llobregat. La fàbrica del Modernisme

Esplugues de Llobregat. The Modernisme factory

1 ↗

Fàbrica de ceràmica Pujol i Bausis,
«La Rajoleta»

Passatge Puig d'Ossa, s/n

↗ Visita exterior i interior / Visit inside and view exterior

La importància i el protagonisme que adquiriren les anomenades arts industrials és una de les característiques principals de l'arquitectura sorgida a cavall dels segles XIX i XX. Les arts i els oficis aplicats a l'arquitectura –ceràmica, vidre, forja, escultura, fusta– contribuïren fortament a definir l'estil artístic d'aquell tombant de segle.

La recuperació d'antigues tècniques i la seva adaptació a la nova època implicà els noms més importants del Modernisme. L'arquitecte, entès com el creador d'una obra global, troba en les arts aplicades un dels instruments bàsics per treballar. En aquest context, la fàbrica de rajoles Pujol i Bausis, coneguda com La Rajoleta, esdevindrà un dels centres més destacats de la producció ceràmica modernista catalana i col·laborarà amb els millors arquitectes d'aquell període.

La producció de Pujol i Bausis es troba present en alguns dels edificis més significatius del Modernisme català. Antoni Gaudí n'utilitzà a les cases barcelonines Vicens, Calvet, Batlló i la Pedrera; a la cripta de la Colònia Güell (Santa Coloma de Cervelló); al Palau Güell (Barcelona), i a l'entrada de la finca Güell (Barcelona). Al Park Güell de Barcelona s'hi troben peces realitzades a la fàbrica, des de 1875 fins a 1902. El banc de trencadís del parc, on la ceràmica modernista arriba al seu màxim nivell d'expressió artística, podria definir-se com un gran mostrari dels productes de la fàbrica.

Lluís Domènech i Montaner incorporà rajoles de Pujol i Bausis a edificis tan representatius del Modernisme com ara la Casa Navàs i l'Institut Pere Mata (Reus), l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, el Palau de la Música Catalana i la casa Lleó Morera a la capital catalana. També Josep Puig i Cadafalch feu servir materials procedents de La Rajoleta al Palau Macaya i a la Casa Ametller, a Barcelona.

↗ Visita exterior / View exterior only

The importance and prominence of the so-called industrial arts is one of the main features in the architecture appeared at the turn of the 20th century. The arts and crafts applied to architecture –pottery, glass, wrought iron, sculpture, wood– strongly helped to define the artistic style of the period.

Recovering old techniques and adapting them to the new era involved the most important figures of *Modernisme*. The architect, conceived as the creator of a global work, found in the application of arts and crafts one of the essential elements to work with. In this context, the floor tile factory Pujol i Bausis, known as La Rajoleta, became one of the most outstanding centres of Catalan *Modernista* pottery manufacture and collaborated with the best architects of the time.

Pujol i Bausis' production is present in some of the most significant buildings in Catalan *Moderisme*. Antoni Gaudí used their products in the Vicens, Calvet, Batlló and la Pedrera houses in Barcelona; also in the crypt of the Güell Community (Santa Coloma de Cervelló); at the Güell Palace (Barcelona), and at the entrance hall of the Güell house (Barcelona). At the Güell Park in Barcelona, we can find pieces produced at the factory, from 1875 to 1902. The *trencadís* bench in the park, where *Modernista* pottery reaches its highest level of artistic expression, could be defined as a great collection of samples of the factory products.

Lluís Domènech i Montaner used Pujol i Bausis' tiles in such representative Modernista buildings as the Lleó Morera House in Barcelona, the Navàs House and the Pere Mata Institute (Reus), the Santa Creu and Sant Pau Hospital and the Música Catalana Palace, both in Barcelona. Also Josep Puig i Cadafalch used materials from La Rajoleta in the Macaya Palace (Barcelona) and the Ametller House (Barcelona).

Com altres empreses del sector, la futura fàbrica de rajoles Pujol i Bausis començà essent una indústria dedicada als materials de la construcció, que aprofitava la qualitat de les argiles d'Esplugues de Llobregat i dels seus voltants.

La fàbrica funcionava, a principis de la dècada de 1850, en uns terrenys de **Pau Pujol i Franquesa**, propietari del Forn de Sant Jaume de Barcelona. Després de diverses vicissituds i canvis en la direcció, la família de Pau Pujol es fa càrrec del negoci dedicat a la producció de maons, rajoles i vernissos. Seria, però, el seu segon fill, Jaume, qui, a partir de 1872, iniciaria la gran transformació que convertiria Pujol i Bausis en un importantíssim centre productor de ceràmica. En aquest procés, comptà amb l'estreta col·laboració del seu fill, **Pau Pujol i Vila**, que, a la seva mort, n'assumiria la direcció.

Pujol i Bausis és un exponent de la col·laboració que, a finals del segle XIX, s'establí entre els industrials, els artesans i els arquitectes per fer possible un període d'esplendor de la ceràmica catalana. Jaume i Pau Pujol participaren activament d'aquell esperit de recerca en el camp de la creació de tècniques industrials basades en elements tradicionals que serví al Modernisme per enllaçar la noció de progrés amb les arrels històriques de Catalunya. La seva aportació, com la d'altres industrials dedicats a les arts aplicades, resultà decisiva per materialitzar l'afany dels arquitectes.

El primer llibre de producció de la fàbrica que s'ha conservat és de 1877-1878. Des de llavors, i a partir d'un primer encàrrec d'**Agustí Font i Carreras**, la col·laboració de Pujol i Bausis amb els arquitectes no faria més que augmentar. Els primers contactes documentats amb **Gaudí** són de 1882, quan l'empresa treballa en una fórmula per crear un color groc que durà el nom de Gaudí's yellow.

El 1888, Pujol i Bausis mostrà els seus productes a l'Exposició Universal de Barcelona i obtingué un reconeixement que li valgué tres diplomes i tres medalles de plata. A partir de l'any següent, els Pujol començaren a experimentar amb el reflex metàl·lic, una tècnica ceràmica de procedència aràbiga en la qual esdevindrien uns grans especialistes.

Like other companies in this same sector, the new tile factory Pujol i Bausis started as an industry devoted to the manufacture of building materials that took profit from the high quality clay of Esplugues de Llobregat and its surrounding area.

The factory was located, at the beginning of the 1850s, in a land that belonged to **Pau Pujol i Franquesa**, the owner of Sant Jaume's Kiln in Barcelona. After some vicissitudes and changes in its management, Pau Pujol's family took charge of the business, devoted to the manufacture of bricks, tiles and glazes. But it was his second son, Jaume, who, in 1872, started the great change that would turn Pujol i Bausis into a very important centre in ceramics production. During this process, he enjoyed the close collaboration of his son, **Pau Pujol i Vila**, who, after his father's death, managed the company.

Pujol i Bausis is a prime example of the close collaboration between industrialists, craftsmen and architects at the end of the 19th century, who made possible an era of magnificence in Catalan ceramics. Jaume and Pau Pujol took active part in that spirit of research in the field of creating industrial techniques based on traditional elements, which *Modernisme* used to link the notion of progress with Catalan historical roots. Their contribution, as the one of other industrialists devoted to applied arts, was essential to materialise architects' toil.

The first book about the factory's activity still kept dates back to 1877-1878. Since then, and from an initial job entrusted by **Agustí Font i Carreras**, the collaboration between Pujol i Bausis and the architects started to grow. The first recorded contacts with date from 1882, when the company was working on a formula to create a type of yellow that would bear the name of Gaudí's yellow.

In 1888, Pujol i Bausis exhibited their products at the Barcelona World Fair, and they enjoyed such good recognition that they were awarded three diplomas and three silver medals. From the following year onwards, the Pujol family started to experiment with metal reflection and developed a new technique of Arabian origin of which they became great experts.

Els industrials ceràmics, que disposaven d'un magatzem al cor de Barcelona, al carrer Tallers número 9, es troben, en aquests anys, plenament vinculats al moviment de recuperació i modernització de les arts i els oficis industrials. Un cop finalitzada l'Exposició Universal de 1888, **Lluís Domènech i Montaner** i **Antoni Gallissà** instal·laren el seu estudi en el que havia estat el cafè restaurant del recinte, l'edifici conegut popularment com el Castell dels Tres Dragons, que havia quedat inacabat. Allí organitzaren un taller per recuperar els oficis tradicionals, comptant amb la participació de molts professionals. La iniciativa tenia un vessant eminentment pràctic i comptà amb la col·laboració i la presència de Pau Pujol.

Tant **Domènech i Montaner** com **Gallissà** foren estrets col·laboradors de la fàbrica i dissenyaren diversos models que Pujol i Bausis oferien en els seus catàlegs; una especialitat en la qual també participà **Josep Puig i Cadafalch**.

Durant el seu període d'esplendor, que correspon a l'època del *Modernisme* i del *Noucentisme*, la fàbrica també es trobà vinculada a noms com ara els dels arquitectes **Font i Gumà**, **Bonaventura Bassegoda**, **Sagnier**, **Graell** o **Raspall**, entre d'altres, i al d'artistes com ara **Alexandre de Riquer** o **Adrià Gual**.

La visita a l'antic recinte fabril permet contemplar, entre altres elements, els forns àrabs construïts el 1887, els dos forns en forma d'ampolla, fruit de l'ampliació duta a terme el 1913; la xemeneia de 1886, realitzada quan la fàbrica incorporà el vapor, en una de les seves ampliacions; l'antiga bassa, i diversos exemples de l'important mostrari de rajoles que s'hi produïren.

During those years, the ceramics industrialists, who had a warehouse at the very heart of Barcelona, at number 9, Tallers St, were very closely linked to the trend of recovering and modernising industrial arts and crafts. Once the 1888 World Fair closed, **Lluís Domènech i Montaner** and **Antoni Gallissà** set up their atelier where the Fair cafe and restaurant had been placed –a building known by the people as the Castle of the Three Dragons, which had been left unfinished. There, they organised a workshop to recover traditional crafts, and they enjoyed the participation of many professionals. The initiative had a clearly practical side and had the collaboration and presence of Pau Pujol.

Both **Domènech i Montaner** and **Gallissà** closely collaborated with the factory and designed several models that Pujol i Bausis showed in its catalogues –a speciality in which **Josep Puig i Cadafalch** also collaborated.

All through their golden period, which took place during *Modernisme* and *Noucentisme*, the factory was also bound to names such as the architects **Font i Gumà**, **Bonaventura Bassegoda**, **Sagnier**, **Graell** or **Raspall**, among others, and to artists such as **Alexandre de Riquer** or **Adrià Gual**.

The visit to the old factory allows to enjoy, among other elements, the Arabian kilns built in 1887, the two bottle-shaped kilns, as a consequence of an extension carried out in 1913; the chimney, from 1886, built when the factory incorporated a steamer after one of its extensions; the old pond and several examples among the important tile collection of samples the factory produced.

Altres edificis Modernistes

Other Modernista buildings

- 1** **Casa Torres Reyató, actualment Casa de la Vila, c. 1910**
Mestre d'obres **Jacint Torres i Reyató**
Avinguda Torres Vilaró, 4
Begues
- 2** **Casa del Comte Güell o Can Pou Alt**
Arquitecte **Francesc Berenguer i Mestres**
Carrer Comte Güell, s/n (urbanització El Poal)
Castelldefels
- 3** **Granja García, 1899-1900**
Arquitecte **Antoni Maria Gallissà i Soqué**
Urbanització Granja Garcia
Cervelló
- 4** **Rectoria i església de Sant Esteve de Cervelló, 1896-1908, 1912**
Arquitectes **Josep Font Gumà i Antoni Maria Gallissà i Soqué**
Carrer Major, 39
Cervelló
- 5** **Fàbrica Can Bagaria, 1920-1925**
Arquitecte **Modest Feu i Estrada**
Carretera d'Esplugues, 169
Cornellà de Llobregat
- 6** **Antic escorxador municipal, 1916**
Arquitecte **Josep Domènech i Mansana**
Carrer Llobregat, s/n
Esparreguera
- 7** **Villa Carmen, de l'American Lake, 1898**
Arquitecte **Joan Martorell i Montells**
Passatge American Lake
Gavà
- 8** **Cal Xic del Sant, 1915**
Arquitecte **Josep Canaleta Cuadras (atribuïda)**
Carrer Salvador Lluç, 11
Gavà
- 9** **Cases d'en Parellada, 1920-1929**
Arquitecte **Josep Ros i Ros**
Carrer de Montserrat, 18-34
Martorell
- 10** **Carretera de Piera, 12, 19, 22, 23-25 i 39, 1925**
Arquitecte **Josep Ros i Ros (atribuïdes)**
Carretera de Piera, 12, 19, 22, 23-25 i 39
Martorell
- 11** **Carrer del Carril, 20-22 i 34-42, 1912-1918**
Mestre d'obres **Josep Badia**
Carrer del Carril, 20-22 i 34,42
Molins de Rei
- 12** **Carrer Major, 1, 21, 81 i 101, 1905-1924**
Arquitecte **Desconegut**
Carrer Major, 1, 21, 81 i 101
Molins de Rei

13

Casa Josep Mas Barberà, 1911

Arquitecte **Josep Grané i Prat**

Passeig de la Pau, 3

Molins de Rei

16

Cal Darnius

Arquitecte **Desconegut**

Carrer Pi i Margall / Passeig Masies, 36

Pallejà

19

Can Estrada, 1922-1923

Arquitecte **Josep Ros i Ros**

Carrer de l'Església, 6

Sant Andreu de la Barca

22

Can Garrofa, 1900

Mestre d'obres **Joaquim Bou**

Carrer Francesc Pi i Margall, 50

Sant Boi de Llobregat

14

Casa Tarragó, c. 1915-1920

Arquitecte **Desconegut**

Carrer Verdaguer

(cantonada amb Pintor Carbonell)

Molins de Rei

17

Can Bou o Casa de Pedra

Arquitecte **Salvador Valeri i Pupurull**

Carrer Abat Escarré, 18-20

El Papiol

20

Edificis d'habitatges, c. 1914

Constructor **Juan Onsés**

Carrer d'en Bosch, 20-22

Sant Andreu de la Barca

23

Can Massallera, 1921

Arquitecte **Francesc Berenguer i Bellvehí**

Carrer Vídua Vives, 4

Sant Boi de Llobregat

15

Federació Obrera, 1921

Arquitecte **Cèsar Martinell**

Carrer Verdaguer, 48

Molins de Rei

18

Granja La Ricarda, 1910

Enginyers **Francisco Bastos i Jaume Mestres**

Antic camí de la Volateria

El Prat de Llobregat

21

Casa al carrer

Francesc Pi i Margall, 52, 1909

Arquitecte **Desconegut**

Carrer Francesc Pi i Margall, 52

Sant Boi de Llobregat

24

Antigues Caves Canals i Nubiola, 1920

Arquitecte **Ignasi Mas i Morell**

Carrer Martorell, s/n

(cantonada amb Pau Casals)

Sant Esteve Sesrovires

25

Casino, 1923

Arquitecte **Desconegut**

Carrer Sant Joan, 1
Sant Esteve Sesrovires

28

Cases d'en Molins, 1907-1920

Arquitecte **Gabriel Borrell i Cardona**

Passeig Bertrand, 1-11;
carrer Vidal i Ribas, 2-4;
carrer Torras i Bages, 15-17-19;
passeig Nadal, 22-24;
carrer Jacint Verdaguer, 17-27
Sant Feliu de Llobregat

31

Cases de Joaquim Petit, 1907-1928

Arquitectes **Marcel·lí Coquillat i Llofriu i**

Josep Antoni Capdevila i Prats

Passatge Joaquim Petit, 1-7;
Josep Anselm Clavé, 64
Sant Just Desvern

34

Ajuntament.

Antiga Torre Modolell, 1892

Arquitecte **José Azemar i Pont**

Carrer Jaume Abril, 2
Viladecans

26

Casa Monmany, 1907

Arquitecte **Antoni Coll i Fort**

Carrer de les Creus, 28
Sant Feliu de Llobregat

29

Can Ginestar, 1904

Arquitecte **Marcel·lí Coquillat i Llofriu**

Carrer Carles Mercader, 17
Sant Just Desvern

32

Can Dalmau, 1905

Arquitecte **Desconegut**

Carrer Barcelona, 233
Sant Vicenç dels Horts

27

Unió Coral, 1906-1914

Arquitecte **Gabriel Borrell i Cardona**

Passeig Bertrand, 13
(cantonada amb Pi i Margall)
Sant Feliu de Llobregat

30

Casa Ferris, 1908

Arquitecte **Bartomeu Asmarat i Pagés**

Carrer Josep Anselm Clavé, 49
Sant Just Desvern

33

**Casa del Comú (Ajuntament),
1924-1927**

Arquitecte **Melcior Viñals i Muñoz**

Plaça de la vila, 1
Sant Vicenç dels Horts

Informació Information

**Consorci de Turisme
del Baix Llobregat**
Ctra. Nacional 340
Parc Torreblanca
08980 Sant Feliu de Llobregat
Tel. (0034) 936 852 400
Fax (0034) 936 851 868
turisme@elbaixllobregat.net

Informació i reserves per a visites comentades Information and bookings for guided visits

**Centre d'acollida de visitants
de la Colònia Güell**
Visites a la cripta d'Antoni Gaudí
i al conjunt arquitectònic
de la Colònia Güell

Visitor's Centre of
the Güell Community
Visits to Antoni Gaudí's crypt
and to the architectonic works
of the Güell Community

Carrer Claudi Güell
08960 Santa Coloma de Cervelló
Tel. (0034) 936 305 807
cicoloniaguell@hotmail.com
www.santacolomadecervello.org

Horari d'atenció i visites:
horari d'hivern: de 9 a 15 h
horari d'estiu: de 9 a 19 h
festius: de 9 a 15 h
Opening hours and visits:
winter times: 9 a.m. to 3 p.m.
summer times: 9 a.m. to 7 p.m.
holidays: 9 a.m. to 3 p.m.

Porta del taller del manya Josep Oliver / Door of the locksmith Josep Oliver's atelier / repair shop

Centre Jujol – Can Negre Itinerari modernista per Sant Joan Despí

Modernista itinerari
around Sant Joan Despí

Plaça Catalunya, s/n
08970 Sant Joan Despí
Tel. (0034) 933 737 363
m.stjoan@diba.es
www.sjdespi.com

Horari d'atenció i visites:
de dimarts a dissabte: de 17.30 a 20 h
diumenges i festius: de 12 a 14 h
Opening hours and visits:
tuesday to saturday: 5.30 p.m. to 8:00 p.m.
sundays and holidays: 12.00 a.m. to 2.00 p.m.

Pujol i Bausis «La Rajoleta» Ajuntament d' Esplugues de Llobregat

Esplugues de Llobregat Town Hall
Plaça Santa Magdalena, 5-6
08950 Esplugues de Llobregat
Tel. (0034) 900 300 082
ajuntament@ajesplugues.es
www.ajesplugues.es

Horari d'atenció:
de dilluns a divendres: de 8 a 21 h
Opening hours:
monday to friday: 8:00 a.m. to 9:00 p.m.

Horari de visites guiades:
diumenges: de 10.30 a 12 h
i de 12.30 a 14 h
dies laborables: prèvia concertació
trucant al telèfon d'informació
Guided visits:
sundays: 10:30 a.m. to 12:00 a.m.
and 12:30 a.m. to 2:00 p.m.
working days: please book in advance
by calling our helpline